

Mar Jiménez pregunta a Guillem López-Casasnovas

ENTREVISTA DIARI AVUI (de propera publicació a un llibre de l'esmentada periodista)

El sistema financer espanyol és tan sòlid com s'ha dit?

Espanya té una situació econòmica pitjor que la mitjana dels països desenvolupats i malgrat que la situació de les seves institucions financeres era inicialment millor, la primera pot acabar 'podrint' a la segona.

Com s'explica?

Quan el governador del Banc d'Espanya prescriu canvis en el mercat laboral no ho fa per generar un problema sindical, sinó pel convenciment de que si no creem ocupació, la morositat de les nostres institucions no pot anar sinó a pitjor. Fins ara Espanya se n'ha sortit bé, de moment, de la crisi financerà, no havent calgut aportacions d'ajuts públics en càrrec als contribuents, a diferència d'altres països com Regne Unit, Holanda o Alemanya. Però la manca de crèdit ha 'secat' l'economia real deixant-la en una situació força compromesa. Com a resultat, l'economia espanyola està avui en pitjor situació que la mitja de les economies del món desenvolupat, i desafortunadament, no s'entreu a l'horitzó immediat un model productiu alternatiu. Sens dubte l'ajust serà així més llarg que a la resta de països i cal prendre les mesures necessàries.

Vostè, abans que ningú, es va atrevir a dir que "no totes els caixes catalanes estan sanes"...

Exactament vaig dir que "seria sorprenent que la mala situació econòmica que té l'Estat, totes les caixes catalanes estiguessin perfectament sanejades".

Però va evitar els eufemismes...

Vaig dir, a continuació d'aquest reconeixement, que no tot malalt que pren medicament implica que tingui càncer. Però havíem de prendre medicaments sens falta, antibiòtics i no aspirines, que la infecció era greu. I que en tot cas, s'havia i s'ha de donar confiança als gestors que estan reconduint la situació. Preciso aquest aspecte, perquè quan vaig dir això ja em constava que alguns ja treballaven per a fer front al que se ens venia a sobre tot i que altres miraven encara cap a l'altra banda.

De quines dates estem parlant?

El dia següent de la intervenció de Caja Castilla-La Mancha, a finals de març.

Les caixes catalanes estan avui perfectament sanejades?

Clar que no, n'hi ha prou amb mirar els indicadors que surten als diaris, el nivell de morositat, els ratis d'eficiència, els marges d'intermediació... i et pots fer una idea de com estan.

I alguna caixa en una situació especialment delicada?

Si la tingués identificada, no ho diria. Soc lleial a la promesa de confidencialitat que comportà el meu nomenament com a conseller de govern del Banc d'Espanya. El que sí puc dir és que n'hi ha algunes que fan millor la tasca de sanejament que

d'altres. Ningú no pot estar en aquests moments ignorant la realitat. Ni el Govern, que inicialment no es donava per apercibut.

Les fusions són sempre positives?

No ho són `per se' sinó depenent de l'agenda de canvis que incorporen... La guia de navegació del Banc d'Espanya s'ha basat des del començament en senyalar que els diners de la reestructuració en general havien de sortir, primer, dels estalvis dels que es fusionen; segon, del Fons de Garantia de Dipòsits -constituït amb els diners de les pròpies entitats- quan sigui necessari; i tercer, per avals i subscripció de deute, compres d'accions preferents i quotes participatives. Només en últim terme s'optaria per la recapitalització amb càrrec als diners dels contribuents. De moment les intervencions no han tingut cost directe al ciutadà.

Ni Caja Castilla La Mancha?

Caja Castilla La Mancha va tenir una inicialment una autorització de fins a 9.000 milions d'euros en forma d'avals dels quals s'han executat fins el moment una tercera part. I avals no vol dir diner públic perdut: és una garantia que es pensa recuperar a través dels mecanismes d'intervenció, per tant no és a benefici d'inventari. La idea és que es recuperi tot, i això no és avui infactible.

En tot aquest assumpte hi ha un embolic. Algunes entitats es van queixar que la caixa intervinguda està sent molt agressiva captant passius...S'hauria de limitar?

Una vegada la regulació falla en la prevenció d'un problema de solvència i ha d'actuar paliativament, i no ex-ante, totes les solucions son dolentes. Mal si fas i

mal si no fas. Si dones diners, no de manera general sinó selectiva, estàs premiant als que ho han fet pitjor. Si dones diners indiscriminadament, 'manguerazo', confons el mercat perquè s'estan donant recursos a entitats que no ho necessiten, i això no deixa de ser un ajut d'estat contrari a la competència.

De les fusions en sorgiran entitats més solvents i eficients?

Se'm fa difícil dir-ho. El Banc d'Espanya es preocupa de la solvència de les entitats cara als dipositants. Així com el mercat de valors analitza la robustesa d'una entitat respecte els accionistes, nosaltres no mirem la cuina, mirem el plat servit perquè allò a que els ciutadans accedeixen, fixi's, la custòdia i bon ús dels seus estalvis, tingui garanties... El nostre objectiu és assegurar la solvència i correcta actuació de les entitats financeres. La crisi d'una entitat financera, ni que sigui de manera aïllada, fa un mal espectacular per les externalitats negatives, els dubtes i angoixes que genera a tot el sistema financer. En aquest sentit és poc probable que passi una situació tan dura com la que va suposar la intervenció de Caja Castilla-La Mancha i que cal evitar de manera preventiva.

Les caixes que no es fusionin, quedaran desprotegides, fora de joc?

No necessàriament. Pots tenir una caixa petita, forta, ben arrelada al territori, i amb un bon nivell de solvència. Amb això hi ha marge: entre la miscel·lània de ser molt petit o la concentració de ser molt gran. Alguns proposen que els canvis regulatoris fragmentin el el sistema financer, per evitar el 'too big to fail'. I a més, la nova regulació podria també dificultar, per no dir prohibir, determinades concentracions que es considerin abús de poder dominant o fins i tot pot acabar requerint uns aprovisionaments més alts per aquells que per la grandària tinguin un risc excessiu.

Per tant, la idea de concentrar totes les entitats en unes poques caixes no té perquè ser una bona solució...

Què en pensa de les fusions interterritorials?

Des de l'òptica econòmica se'n pot fer una lectura, de racionalització i economies d'abast sense duplicitats de xarxa d'oficines, etc., i des de l'òptica de la política econòmica se'n pot fer una altra, en el sentit de menor d'arrelament i difuminar la confiança del dipositant respecte de la gent que coneix li gestiona els diners.

Desnaturalitzarien les caixes, caracteritzades pel seu arrelament al territori?

Les caixes d'estalvi tenen una funció molt important que justifica moltes de les coses que fan: la proximitat amb els dipositants i l'obra social, entre d'elles. Això quedaria diluït amb les fusions interterritorials. Les altres avantatges han de ser doncs grans per a compensar aquesta mancança...

El govern ha portat el FROB al Consell Consultiu. Envaeix competències?

No voldria contestar amb molta contundència, ja que està en discussió si manté la naturalesa jurídica una caixa que entra en pèrdues, però sí que entenc que el govern l'hagi portat al consell consultiu per al seu estudi, perquè el decret preveu que el pas a les distintes fases hi haurà d'haver un informe dels gestors del FROB però el pot paralitzar per bé o per mal el ministeri d'Economia. Posats a que hi hagi d'haver el plàcet d'algú a casa nostra, per bé o per mal, en el tema de caixes sembla que el govern català hauria de ser com a mínim partícep i no pas assabentar-se amb la decisió presa de si el ministeri dóna llum verda o no...

Des de l'AVUI hem denunciat que el decret de creació del FROB pot esdevenir una Loapa financera. És una maniobra del govern central per recuperar poder cedit a les autonomies? El govern espanyol aprofita la crisi per reconquerir poder cedit a les autonomies al sector financer?

Té la possibilitat de fer-ho, efectivament, segons com s'apliqui el FROB. Però espero que aquest no sigui el problema...

Ho esta essent?

Això és veurà quan comprovem els graus d'intervenció i les fases per les que hagi de passar una entitat en el seu recorregut pel FROB. Quan considerarà el govern espanyol, després d'un informe del Banc d'Espanya, que els esforços que han fet a nivell de concentracions internes i de fusions fredes no és suficient? Si cada vegada que hi ha un valoració d'aquest tipus, la instància superior la jutgés com a insuficient, i moguéss l'entitat a una altra fase de intervenció més dura, sí que podríem dir que l'administració central per la via de la discrecionalitat estaria d'alguna manera recuperant poders que ara, per la via estatutària i constitucional no té.

Vostè viatja sovint a Madrid. La seva intuïció li diu que el govern espanyol pot anar per aquesta línia?

Ja el mes d'octubre del 2008 vaig alertar a alguns agents econòmics i polítics catalans per a que seguissin amb atenció les mesures vinculades al sistema financer, donat que tindrien impactes estructurals irreversibles a la nostra

economia. El finançament autonòmic –que estava ocupant l’atenció preferent dels polítics i dels mitjans- mai no és per sempre, però si una caixa cau o es fa una fusió extraterritorial contra natura no es podrà tornar enrere. No ens podíem ni podem distreure.

Pot ser la via fàcil i menys visible del govern central per recuperar competències...

És una de les vies. En aquest sentit, s'ha de lluitar també contra la incomprensió d'algunes parts d'Europa, que no deixen de veure les caixes com una anomalia financera. Més encara, he sentit dir a vegades que el dia que alguna caixa nostra compri un banc de veritat d'un país important, els poders fàctics de la UE es mobilitzaran contra les caixes. A casa nostra la banca també mira les caixes amb suspicàcia. Es podria formar una triple coalició entre el govern centralista, Europa i l'associació que agrupa els bancs: tots contra les caixes! Seria mortal.

El Banc d'Espanya no s'ha estat de criticar el govern central per impedir una reforma laboral. És urgent? I ha de passar per l'abaratiment de l'acomiadament?

Sí, però no només això, cal un paquet de mesures. Els objectius de la reforma laboral haurien de ser que cap empresa que amb un expedient de regulació d'ocupació (ERO) pugui afrontar la crisi, no ho pugui acabar fent degut als costos tan alts de l'acomiadament i acabi en un concurs de creditors. Això està passant. Imagini's una empresa de 30 o 40 treballadors, que ho està passant malament però que té know-how i una posició al mercat, però que no pot fer front a la situació actual, entre d'altres coses pels impagaments que té de fora o no haver-se li renovat una pòlissa de crèdit. Aquesta empresa ha de fer un ERO, però si compta el

cost que li suposa l'acomiadament pels anys treballats pels seus empleats, no té prou liquidesa i ha d'anar al banc. El banc previsiblement dirà no. Aleshores, el que ha de ser un ERO, es converteix en un concurs de creditors. I quan l'empresa desapareix, perden la ocupació tots, no els 10 o 12 que havien de plegar inicialment. I es perd el capital humà i la cartera de clients...Aquest és el desastre real...

Com es pot abaratir l'acomiadament sense inflar més l'atur?

Abaratir l'acomiadament pot ser també fer això que fan a Alemanya o Itàlia, que l'Estat compra hores que d'altra manera pagaria l'empresa, i que van a càrrec de la seguretat social...O reduccions de jornada que fan que el treballador no estigui en atur, continui anant a l'empresa tres dies a la setmana o només als matins, que a les tardes pugui rebre formació, com aprendre a gestionar una fulla de càlcul o aprendre anglès... I sobre tot mantenir l'autoestima i el sentit de pertinença lleial a l'empresa

El ministre Corbacho argumenta que no pot ser que una crisi que té origen en els abusos del mercat financer acabi repercutint en els treballadors...

Estic d'acord en que la crisi financera no l'han de pagar els treballadors. La política fiscal el que ha de fer és distribuir amb justícia les càrregues de la crisi. I es poden distribuir les càrregues de vàries maneres: primer amb el canvis a la governança bancària, comportament de directius, retribucions, pràctiques de negoci, etc. També amb els salaris, però no en la seva totalitat, i sempre de manera selectiva, amb subsidis i crèdits fiscals a les empreses per mantenir llocs de treball a canvi de moderació salarial.

Expliquim-ho.

Aquesta és una polèmica entre els que diuen que quan acaba el subsidi d'atur s'ha d'allargar indiscriminadament a tothom durant sis mesos més; i els que afavoreixen que a dins de les empreses, els treballadors que tinguin salaris més baixos vegin el seu lloc de treball millor garantit a través o bé de que l'estat doni un crèdit fiscal a les empreses que els permeti la deducció de part del sou d'aquests treballadors, o bé que l'estat doni una subvenció perquè es mantinguin aquests treballadors a l'empresa a canvi de programes de formació. Aquesta és la discussió entre el nobel Phelps i el que són les polítiques keynesianes més tradicionals. Phelps diu que amb les actuacions indiscriminades, els incentius a espavilar-se s'erosionen. En canvi, el treballador que està poc format no se'n sortirà mai sol. Phelps diu que aquests són els primers als que hem d'ajudar, fent que les empreses s'interessin per ells, altrament són els primers que les empreses acomiaden. La política fàcil és la del multiplicador keynesià tradicional: posar diners a la butxaca de la gent esperant que amb aquests diners es reactivi el consum. Però el més sensat és ser selectius corregint alhora dèficits de capital humà notables com els que tenim al nostre país

Tot i així, el govern ha optat per prorrogar els subsidis. Les reformes no es poden fer avui per demà. Què cal fer per atendre aquesta gent? La disjuntiva quina és? Fer les accions universalistes és sempre més ràpid?...

Es pot ser selectiu començant pels que tenen un subsidi de menys temps, o una renda inicial més baixa. El tema selectiu o universal no és una qüestió de rapidesa. En primer lloc és un tema polític: si afecta a tothom, tots aplaudeixen. Si ets selectiu, als que no els toca, s'enfaden. En segon lloc, universal és més car: afecta a més gent. Podem assumir el gran cost que això suposa? Aquesta és la discussió implícita a la valoració dels impactes de les polítiques de benestar entre la generació

actual i les futures. Si no es tenen les idees clares, el més fàcil es portar les prestacions cap al dèficit.

Entorn del 12% ja.

Sí. I el dèficit s'ha de finançar amb deute. I el deute el que fa és empitjorar la situació de la generació futura a canvi que ara tots estiguem 'universalment' millor.

Vostè ha escrit que s'ha de redefinir la despesa social. Què s'ha de fer?

Aquest és un tema que el tenen sobre la taula molts països occidentals. Cada increment de despesa s'ha de pensar en termes de en què, per a què i com es finançarà. Parlar de major de despesa sense precisar de quin tipus serà és poc raonable. S'ha de veure en què gastes, amb quina finalitat i com ho finances...

Vostè és un dels grans experts en Economia de la Salut. No en va presideix la seva organització mundial amb seu als Estats Units. Quins són els fonaments del sistema sanitari que tenim?

- El nostre sistema sanitari es va inspirar en el model original del *National Health Service* (NHS) del Regne Unit, en una època on ja estava aquest en plena transformació. Era un sistema de salut que datava de mitjans del segle XX i que ja estava essent revisat en els vuitanta quan el ministre de Sanitat Ernest Lluch, juntament amb alguns consellers autonòmics, el van copiar per Espanya. Això ja representa un problema per sí mateix ja que quan nosaltres construïem el nostre model, els anglesos l'estaven "deconstruint". Entre els valors dels sistemes NHS està l'universalisme, segons el qual tothom és elegible quan té una contingència de salut perquè aquesta sigui resposta des del finançament públic. Malgrat això, al

Regne Unit no tothom és elegit, ja que es fa un important cribratge a través de mecanismes de prioritització. El sistema sanitari britànic, a la vegada que manté la idea de servei universal, disposa del National Institute for Clinical Excellence (NICE), que decideix quines prestacions entren i quines no. Quan es tendeix a l'universalisme és necessari ser més dur i molt més selectiu a l'hora de decidir què s'escull i per a qui. Això contrasta amb els models d'assegurança social, que també són públics –cas d'Holanda, França, Alemanya, Bèlgica, Àustria- que el que fan és rescabalar els costos de la malaltia. Proporcionen molta més lliure elecció i el cost del que això genera el rescabala l'assegurança només en part, ja que són més cars.

Per tant, creu que l'universalisme tal com s'entén aquí és la causa dels problemes de sostenibilitat del sistema espanyol?

- En els sistemes nacionals de salut on la prioritització (discriminació de quins medicaments o tractaments no són coberts pel finançament públic perquè el seu valor terapèutic no arriba als criteris de cost-efectivitat requerits, per exemple) no entra en la cultura política, com és el cas espanyol, la situació és financerament molt complexa. Ens identifiquem amb els valors de l'universalisme però, en el moment de la prioritització i el racionament necessari i intrínsec a aquests valors, els polítics i els gestors tendeixen a mirar a una altra banda per no complicar-se la vida. En aquest sentit, l'universalisme és dèbil si no té un "gate-keeper", un guardià, que freni els excessos i la falsa creença que tot resulta accessible a tothom i amb bona qualitat al crit de "ja". Corporacions professionals, "lobbys" de proveïdors, associacions de pacients, expectatives ciutadanes en general pressionen el sistema i argumenten que totes les prestacions són necessàries. Això provoca que el sistema sigui explosiu, ja que pressiona a l'única vàlvula que subministra finançament, que no és altra que la pressió fiscal, el finançament impositiu general i indiscriminat que paga algú diferent a l'usuari en el moment d'accés.

Com ho fan altres països que tenen altres models com els de l'assegurança social abans esmentats?

- Els sistemes d'assegurança social tenen diverses vàlvules per les quals alimentar financerament els seus sistemes sanitaris. Fins i tot les poden usar amb diferent pressió segons sigui el seu valor terapèutic o la utilitat dels serveis oferts. Tenen la canonada pública, la del mutualisme, i altres, com les que depenen de la pròpia butxaca dels ciutadans, ja directament o a través d'assegurances privades complementàries. D'aquesta manera, la pressió que tenen per part de la demanda la canalitzen de forma diferent segons la naturalesa (eficiència i equitat) de la prestació. Per exemple, a França els medicaments es classifiquen en diverses categories, de forma que pels que es consideren més indispensables quasi bé no hi ha copagament, mentre que pels més prescindibles només se'n finança públicament un baix percentatge i la resta la paga el ciutadà. De forma similar entre l'obligatori per catàleg i dret ciutadà, i el complementari, de preferència de l'usuari.

Que l'usuari contribueixi més al finançament del sistema pot ser la solució?

- La instauració d'un copagament en una cultura universalitat on no existeix aquesta mena de 'guardià' del bon us del finançament públic, amb àmplia esquena pel seu rigor tècnic i ben recolzat políticament (per consens) es molt difícil, ja que la gent considera que té que pagar el que abans era gratis, i per tant ho refusa. A la cultura de l'assegurança social el copagament és molt diferent, ja que la gent pensa "on abans recuperava el 90% del cost de la factura, ara recupero el 80%". És la diferència que ve de pagar a no rebre tant. Tècnicament és equivalent, però la població no ho percep així. Per tant, als sistemes NHS que no són capaços de racionalitzar, això és, racionar, el que ens ve al damunt -la medicalització social en

forma de "barra lliure" on qualsevol cosa pot ser susceptible d'atenció mèdica –la pressió sobre les finances públiques és enorme i la canonada amenaça de rebentar.

Si el copagament es volgués implantar, com creu que s'hauria de fer?

El copagament és un terme actualment bastant maleït perquè la gent ho identifica amb preu privat, de mercat, inequitatiu. Millor parlar de taxes i preus públics, que és el que són realment els copagaments, i de quins costos sanitaris tenen lògica que pagui el ciutadà contribuent, per solidaritat amb el malalt, i de quina part ha de ser responsabilitat de l'usuari que pressiona per alguna cosa diferent al que li correspon com a ciutadà. Des del punt de vista de tícket moderador, l'objectiu del copagament és frenar la demanda, innecessària, per no haver de copagar, la qual cosa és molt diferent respecte a concebre el copagament com el trasllat de part del finançament de la despesa a l'usuari, ja que es considera que no té lògica solidària finançar el malbaratament. En aquests moments, ambdós conceptes de copagament estan barrejats. Per un cantó, des del punt de vista del tícket moderador podria instrumentar-se un copagament l'èxit del qual fos que no recaptés res, donat que el seu objectiu és frenar el consum que els professionals sanitaris, no els economistes, estimen innecessari. Una altra cosa molt diferent és aplicar un copagament per recaptar més, la qual cosa és més fàcil de fer. N'hi ha prou amb dirigir-lo a la demanada rígida i necessària, per exemple fent que els usuaris paguin un o dos euros per recepta, ja que ningú deixarà de pagar-los per aconseguir la prescripció del medicament que necessita. I si això té conseqüències d'equitat, corregir-les a través de permetre la recuperació de part d'aquesta despesa, de manera selectiva, a través de deduccions fiscals en renda.

Son els copagaments una mesura així políticament malaïda?

En cap cas estem parlant de preus privats, de "que és salvi qui pugui", sinó de preus públics regulats; o taxes que no són molt diferents a l'impost indirecte tal com el recàrrec sobre la benzina, que també es trasllada completament al preu. Potser té més lògica que alguns excessos del sistema els pagui el transportista o l'automobilista de forma indiscriminada que l'usuari sanitari a través de preus regulats. En aquest sentit, ¿estem segurs que un impost indirecte indiscriminat és sempre més equitatiu que un preu públic regulat aplicat de forma selectiva?

No és però injust el copagament?...

Com li deia predomina la idea que finançar amb impostos és sempre equitatiu, mentre que finançar amb preus –independentment de que siguin preus públics regulats o privats- és injust. Però cal tenir en compte que els impostos poden ser progressius o regressius. Tots els impostos indirectes, com l'IVA, són regressius, el mateix que els impostos especials que graven el tabac o l'alcohol, ja que els paguen en major proporció els més pobres. El pes que té l'IVA sobre la despesa d'una persona amb diners és menor que sobre un "milleurista". Per tant, un preu públic regulat que serveixi per frenar consum innecessari pot ser igual o més redistributiu que un impost indirecte.

Què vol dir?...

Per exemple, si s'estableix un preu de referència perquè la diferència entre un medicament de marca i un genèric la pagui l'usuari, es tracta d'un copagament evitable, ja que el copagament s'efectua només si algú té el desig d'adquirir, malgrat la bioequivalència, el medicament de marca. El copagament és aquí equitatiu i eficient. Les dues coses. L'inequitatiu seria que aquells que volen el producte de marca i no el genèric l'adquireixin tenint que pagar-los entre tots a través d'uns impostos directes que ens els països desenvolupats són cada vegada

més regressius, ja que en tots ells les rendes de capital surten millor parades que les rendes de treball, i on guanyen cada cop més pel els impostos indirectes que els directes. En aquest context, algunes mesures que no són impostos, com és el cas dels preus públics per consums evitables, resulten més redistributives.

Això valdria també pels impostos sobre el tabac?

Amb el preu del tabac passen coses bastant curioses. Pujar el preu via impost més alt frena consum sobre tot frenant l'entrada de nous fumadors (més aviat joves) que s'ho repensaran ara més d'un cop, amb poca renda. Les generacions adultes ja dictes el que fan sovint és encaixar el major cost reduïnt altres despeses i mantenint residualment el plaer últim d'aquest vici tabàquic. Per tant l'efecte és en cer sentit generacional. Prevé l'entrada d'uns (més joves) i castiga encara més els ja enganxats (adults pobres). Per tnat, l'èxit de l'impost seria que no recaptés res, que actués com a fre per a tots. No s'hauria de considerar per tant una mesura recaptat`ria ja que és altament regressiva. Passa de manera similar amb la despesa en campanyes per a deixar de fumar. Son més sensibles a elles els més educats i de major renda. Per a deixar de fumar el més efectiu és el consell mèdic, que mostri la gravetat del fumar, i sobre tot que ho digui un professional a qui la boca no li faci olor de tabac...

Tenim la despesa sanitària que ens correspon donat el nostre nivell de desenvolupament?

- A Espanya sí, però a Catalunya no. Una anàlisi ben feta, no comparant diferents països des d'un punt de vista estàtic sinó determinant la despesa sanitària en relació amb la renda de cada país, mostra que a Espanya es troba on li correspon pel seu nivell de renda. El que no s'ha de fer és establir comparacions amb països que tenen

models i nivells de riquesa diferents. Per exemple, aquells que compten amb sistemes d'assegurança social són més cars, però els ciutadans estan més satisfets. En els sistemes de tipus NHS la despesa és menor, però la població no està tan satisfeta, perquè frustren la demanda en atorgar menys llibertat d'elecció. Sabent això, no hi ha lloc a fer comparacions de despesa respecte de models als quals un no vol assemblar-se. En aquest context, Espanya gasta en sanitat el que correspon pel seu nivell de renda i riquesa. Això significa que si l'economia millora, el pes de la sanitat en el conjunt del PIB augmenta. Per què dic que no és el cas de Catalunya? Perquè la renda de Catalunya està per sobre de la mitjana d'Espanya, l'exigència de la població és més gran i la pressió que te l'administració sanitària catalana és per això superior a la d'altres autonomies. Pel seu nivell de renda, a Catalunya la despesa sanitària hauria de ser més gran que l'actual. El diferencial en termes de PIB és entorn del 20%.

Quina incidència te la demografia (envelliment relatiu i immigració) a la despesa sanitària?

- L'envelliment de la població i la immigració afecten al total de despesa sanitària, però no incrementen la despesa sanitària per càpita. Per exemple, es diu que l'envelliment de la població i la immigració estan fent trontollar les arques de la sanitat catalana. És cert, però no per l'envelliment o la immigració, sinó perquè el finançament autonòmic no recull completament la variació de la població: no pel fet de ser immigrants sinó per comptabilitzar més persones. Si s'atén a la despesa per càpita, un immigrant consumeix menys que un autòcton. Entre la població autòctona hi ha una gran quantitat de passius, des de nens fins a vells, una cosa que no passa entre els immigrants, que son bàsicament població activa. En quant a la despesa total, és lògic que sigui més gran quan major sigui la quantitat de

població i el nombre de persones grans. La morbiditat total d'aquests és més alta (són mes) però no necessàriament la relativa (per persona gran i any).

Per tant, és partidari, pel que diu, de que existeixi una institució que prioritzi explícitament els serveis com fan els anglesos?

- Sí. Ja que si el que es pretén és mantenir un sistema tipus NHS, no hi ha que emular només unes quantes característiques, sinó el seu conjunt. A més, fixem-nos en que al Regne Unit els metges d'atenció primària són independents. Són ells mateixos qui paguen la seva oficina, la seva infermera i costegen les conseqüències de la possible mala praxis. Espanya va copiar el model NHS, però als professionals se'ls va fer estatutaris i assalariats, i tothom sap que els professional millor motivats no són precisament els funcionaris assalariats. Això constitueix un exemple de que, quan les coses no es fan bé des del principi, es tendeix a optar per succedanis que mai no són la solució. Avui molts reconeixen ja que la reforma de la nostra atenció primària va ser un error.

Falten o sobren metges a Espanya?

- En general no falten metges, però sí que falten en algunes especialitats. Els indicadors mostren que Espanya està ben dotada de metges, però la distribució per especialitats no és la que es correspon a un sistema de salut com el nostre. L'evolució de les especialitats té avui més que veure amb el corporativisme col·legial que amb el grau desitjable de polivalència dels professionals. Potser hi hagi que cercar fórmules més imaginatives que el fet de dividir als metges per especialitats.

Són raonables les queixes de que la descentralització de la sanitat trenca la cohesió social, o és una excusa recentralitzadora d'alguns?

- No. En general, un sistema sanitari centralitzat és molt difícil de dinamitzar, de fer que innovi ajustant-se a necessitats canviants. A més, a Espanya hi ha cultures diferents, qualificacions diverses, graus de compatibilitat professional diferents, accessibilitats rurals i urbanes desiguals, etc. La descentralització ha ofert una oportunitat per al canvi. Ha permès introduir innovacions que, més o menys ben avaluades, han conduït a millors pràctiques. A més, contràriament al que es diu, no tenim 17 "models" sanitaris. En realitat, tenim tres o quatre maneres d'entendre la sanitat, entre elles la catalana, la andalusa, i la valenciana.-madrilenya, per dir-ho així. Des de la meua perspectiva d'analista, la descentralització autonòmica ha obert un camp més gran per a la innovació i per a adaptar millor el sistema a les preferències socials d'una Espanya plural.

No existeixen per tant problemes d'equitat entre les comunitats autònomes?

Això es pot analitzar de dues maneres. Una des del punt de vista de la despesa per càpita i una altra des de les desigualtats en salut. En relació amb el primer aspecte, la descentralització autonòmica ha fet que aflorin les diferències anteriors englobades dins d'un mateix sac anomenat Insalud Gestió Directa. Fins juliol del 2001 teníem una xifra conjunta, que era la despesa mitjana per càpita de l'Insalud, a part de la despesa mitjana de les CC.AA. ja transferides. Aquesta era la nostra desigualtat. Amb la descentralització, en lloc de tenir una sola xifra per a tot l'Insalud GD, es va passar a disposar de xifres per a totes les comunitats autònomes. La disparitat va aflorar i es va observar, per exemple, que existia un abisme entre Balears i Cantàbria. Hi ha qui diu que amb la descentralització va augmentar la desigualtat però això no és cert. Tenim la mateixa que existia abans,

només que amb la descentralització coneixem ara les xifres que estaven amagades, consolidades a la gestió central.

Quins han estat doncs els efectes més visibles de la descentralització?

-De fet, la possibilitat que un sistema de salut autonòmic hagi pogut comparar-se amb un altre, ha generat una gran pressió sobre la despesa pública; particularment en absència de corresponsabilitat fiscal, perquè els ciutadans d'una comunitat han volgut l'accés als serveis que tenien els seus veïns. El gran impacte que ha tingut la descentralització ha estat pressionar a l'alça la despesa sanitària pública total. En aquests processos, on qui va l'últim corre més per assolir al qui va davant, la mitjana puja i la variància baixa. En segon lloc, des del punt de vista de les desigualtats en salut, l'Atlas geogràfic de variació de pràctica mèdica demostra que aquestes desigualtats són més grans dins de les comunitats autònomes que entre unes comunitats autònomes i unes altres. Per tant, no constitueixen tant un problema territorial com de la manera en que s'afronten internament les desigualtats en salut.

Vostè ha escrit també sobre la ineficiència del sector públic.

Sí. I és que necessitem, abans d'afavorir més despesa, millorar-ne la seva gestió. La qüestió és important perquè estem de cada vegada més abocats a la paradoxa de 'més i millor servei públic', menys redistributiu i més financerament insostenible: Es a dir, menys capacitat redistributiva per la banda de la despesa ja que quan més universal és la utilització d'aquells per part de tots els grups de renda menor és la redistribució (per què pagar mútua o universitat si la sanitat o l'ensenyament superior públics no son pitjors que els privats?). A més, més i millors serveis públics

implica més ingressos públics necessaris per a finançar la despesa. I això avui implica més inequitat per la dualitat fiscal per la banda de ingressos (més imposició indirecta, rendes de capital millor tractades que les del treball)

S'està compensant ara?

No, si universalisme ha de voler dir *tot per tots de la millor qualitat*, la situació fàcilment esdevindrà insostenible. Si el que volem significar que *tothom és 'elegible' però no tothom és elegit*, sí. La diferència entre un i altre ens la dona l'exigència de la prioritització.

No és molt complicat prioritzar quan els polítics es juguen els vots?

Prioritzar és avui tant necessari com a complicat. Per al polític, ja que sovint només enten la discriminació positiva (no la negativa! Basta mirar el què ha pasta amb el debat de retardar la jubilació als 67 anys...). La prioritització és complexa: requereix cirurgia fina per exemple, en el cas esmentat, a la vista del gradient entre esperança de vida i classe social. Per al gestor públic, les proves de necessitat i mitjans consubstancials amb la prioritització, son també complicades ja que requereixen capacitat. L'equitat d'accés és més còmode. Però menys efectiva. L'accés sense utilització dels menys afavorits no té incidència efectiva.

I com es podria fer el que sugereix

Davant de la dificultat de pactar continguts, pactar procediments que portin a la prioritització. De manera que sigui a qui sigui a qui li toqui enfrontar-se als problemes es fa molt convenient consensuar mètodes (en el vel de la ignorància) tant raonables socialment com impermeables a la batalla 'politiquera'. Per exemple,

amb l'ordenació de prestacions per cost efectivitat; un finançament diferenciat (preus públics) per a les *conveniències*; impossibilitar que cap despesa ordinària sigui finançada per a un ingrés fora de cicle; o que cap partida de despesa per sota de la liquidada es pugui pressupostar sense justificació (de manera similar per als ingressos); forçar la inclusió de costos socials o de llarg termini, sobre generacions futures, cap normativa nova sense identificar la vella que substitueix; cap llei important sense la identificació de costos i beneficis i mesures sobre les que serà avaluada. Etc.

Per quina raó creu tant en aquesta opció?

Pactar procediments ha de permetre coses necessàries i que no es veu ara com políticament es podem portar a terme. Per exemple, reconèixer que els canvis demogràfics i del mercat de treball requereixen un nou enfocament de justícia intergeneracional. La constatació d'on sorgeixen les desigualtats, també: les capacitats cognitives i no cognitives, s'originen des del naixement, fet que hauria d'evocar que les polítiques públiques haguesin de considerar 'els nens i les dones primer'. I el treballador poc format, sovint negligit, segon. O acabar amb la departamentalització-segmentació de les polítiques públiques, o integrar pensions, impostos/prestacions i polítiques ocupacionals.

Si no es tèn exit amb millorar la despesa que creu es pot fer per la banda dels ingressos: seria útil pujar l'IRPF a la població amb més ingressos?

No, perquè l'IRPF el paguen bàsicament les rendes del treball i dins de les rendes del treball la gent que cotitza en el marginal del 43% no son molts, de manera que pujant-lo al 48% generes molt poca recaptació. No dic que no s'hagi de fer simplement pel fet que recapta poc. Podria fer se conjuntament amb altres mesures

per a redistribuir millor el cost fiscal, però no aïlladament ni de manera substantiva. Es important que la política fiscal mostri el repartiment equitatiu de les càrregues que genera la crisi. Per tant, persecució del frau fiscal a tope i acabar amb tractaments privilegiats de fons d'inversió immobiliària o amb el tractament que es dóna a algunes rendes del capital.

Pujaria l'Impost de Societats?

El 18% de tipus únic en un context de crisi s'hauria d'augmentar precisament com deia abans per a la millor redistribució de la càrrega fiscal: perquè si puja la imposició indirecta i carregues l'IRPF que paguen bàsicament els treballadors, tens tota una gent que continua amb subterfugis d'empreses pantalla per a pagar menys. En tot cas, pujar impostos és la solució? En part serà necessari encara que no sigui volgut. També ho ha de ser però la baixada de la despesa i la seva millor gestió. I si baixes la despesa, ha de ser de forma discriminada com a resultat de la prioritització anteriorment esmentada.

Quin impacte van tenir els famosos 400 euros?

Han estat un dispendi de recursos públics. Hi ha estudis que han analitzat a què s'han dedicat aquests diners. I no han anat tant a consum com a estalvi. La situació ha estat molt curiosa: en termes de renda real, fins fa molt poc, malgrat la crisi, aquesta no havia baixat. Havia disminuït la producció, perquè la indústria s'enfonsava, es reduïa la demanda, etc., però a través del sistema de prestacions econòmiques i socials, la renda de les famílies s'aguantava. Addicionalment hem tingut un IPC a la baixa, de manera que la renda real no ha estat baixant. I malgrat això, el consum ha baixat en picat, en un 12-14% anual, tal és la por sobre el futur econòmic d'Espanya.

Tot ha anat a estalvi...

Sí. Estalvi per motiu precaució. Com que saps que les coses van malament, no gastes. I els 400 euros acaben essent un "per si a cas". Fixi's, doncs, en la situació: aquests diners que surten de les arques de l'Estat poden acabar en forma de dipòsits bancaris mal remunerats. Embolica que fa fort!

El fons d'inversió local ha estat una oportunitat perduda en no haver apostar per inversions estratègiques?

Quan les coses es fan amb tanta premura de temps i a través d'institucions que no estan pensades per això -miri en quina situació està l'ICO- és aleatori que amb aquests fons es facin coses correctes o no. Quin sentiment té que en ple estiu, vagis a les piscines de Can Caralleu i et diguin que estan tancades perquè fan obres. I t'afegeixen que les fan malgrat tot ara perquè sinó perdien la subvenció!! En aquesta situació hi perden tots: hi perd l'Estat perquè està fent una cosa contranatura, les instal·lacions de Can Caralleu que encara aguantarien! I perd l'usuari perquè si ha d'utilitzar la piscina ho ha de fer a l'estiu i no al desembre quan les obres acabin!

Tenia marge el govern espanyol per fer-ho millor?

L'acció immediata de donar diners als que fins ara treballaven de paletes per continuar fent el mateix, no sembla raonable. Enlloc de fer cases fan voreres o fonts. Ara bé, per a la gent que havia quedat obsoleta al mercat de treball els plans de la E d'Espanya no l'hauran servit per a millorar el seu capital humà. Un mileurista sense formació estava fora del mercat de treball i amb aquest pla no hi ha entrat. I

del canvi de model productiu, que és l'important, de moment hi ha pocs indicis que s'estigui assolint.

La llei d'economia sostenible hauria de servir per a això, segons el govern.

La litúrgia, el paper, ho aguanta tot. El que vull veure és amb quins programes s'executa, qui és l'encarregat de rendir comptes i amb quins resultats. Jo no veig cap dinàmica que em doni a pensar que hi està en marxa un canvi seriós en el model productiu.

Com veu la situació financera a l'actualitat?

A nivell general, superat part de l'ensurt alguns intenten un retorn a la normalitat, a la seva antiga manera de fer, en un exercici d'engany burlesc sorprenent. S'exhibeixen de nou 'beneficis', es reparteixen prebendes i sense pudor s'atreveixen fins i tot a criticar els excessos de la política i del dèficit públic obviant qui i com els ha salvat de l'embrolla. Amb tota la liquidesa creada per les autoritats monetàries, han pogut guardar-la en els seus balanços, subscriuint deute públic i simplement amb això guanyar-se una rendibilitat d'un parell de punts reals. A la vegada, han deixat eixut el crèdit als sectors productius i han continuat exprimint amb comissions als estalviadors dipositants.

Per tant?...

Els responsables de preservar els interessos socials no poden sinó en aquestes circumstàncies estar amatents. Primer perquè alguns perills que han provocat la crisi continuen encara entre nosaltres de manera que una recaiguda és possible, i segon perquè algunes actuacions poc convencionals realitzades, més els

comportaments esmentats, no poden sinó fer una nova crisi més probable. Alguns dels factors que varen causar la crisi financera continuen pendents de ser neutralitzats pels nostres supervisors i reguladors. Repassin sinó les causes reconegudes del marasme financer viscut i busquin quines sol.lucions s'han trobat.

Què vol dir exactament?

Miri si no: S'ha canviat el sistema de retribució de gestors i propietaris de bancs per a recuperar la lògica d'un negoci que es basa en convertir la confiança dels depositants a curt plaç amb beneficis de crèdits i préstecs a llarg?: no. Segueixen cobrant les agències de ràting, per a la qualificació de la bondat dels títols financers, de les mateixes entitats que els emeten? Sí. Ha millorat la transparència dels productes financers que es transaccionen en el mercat? No. S'ha limitat l'impacte de la banca transfronterera,? No. Per a millorar la gestió correcta del risc d'acord amb els interessos dels estalviadors, quantes comissions variables s'han imposat en el sector per a que els beneficis dels bancs vagin en línia a resultes de com es gestionin aquells fons? Cap. Continuen existint entitats que donada la seva grandària no poden fallir?, Sí. coneixem els seus testaments vitals per a limitar el risc sistèmic d'alguns d'aquests bancs?, Quines normes macroprudencials noves tenim ara per a la major coordinació internacional desitjada que puguin evitar l'aparició de fenòmens similars als registrats amb la crisi?. Dubtes.

En quina situació està l'economia catalana És més sòlida que l'espanyola?

Sí, perquè manté una base industrial que permet tenir esperances que se sabrà adaptar als canvis. Tenim en general menys transacció financera i més experiència en treball productiu.

Catalunya, abans de la crisi, ja estava canviant el model productiu. Hi està d'acord?

A mitges. L'empenta dels beneficis que donava la transacció immobiliària, que no és indústria. El que té un hotel, és indústria hotelera, està fent un producte recurrent en el temps, amb un client fidel, que ha de fer inversió nova. Això és tan indústria com la tèxtil. Catalunya tenia la dificultat com als altres llocs de desviar part de les rendibilitats que donaven els negocis cap al sector fàcil de la transacció immobiliària enlloc de la reinversió en la pròpia indústria -hotelera, de tractament d'aigües-. Aquest cost d'oportunitat del diner Catalunya el tenia igual de complicat que la resta del país i no tots els empresaris industrials han reinvertit en els seus actius industrials...

Fa anys que parlem del canvi de model productiu. Com i quan el farem?

Quan ens convencem tots que cal invertir en coneixement. Ja en tenim alguns indicis: Catalunya té parcs de recerca bio -en medicina, en tecnologia, en alimentació, cicle de l'aigua, etc i un entramat de centres de recerca que poden ajudar molt a refer el nostre futur.

Vostè és membre del Consell Català de la Recerca, creu que sabrem liderar des de la innovació la nova etapa?... Estem ben posicionats?

Des d'abans que esclatés la crisi ja hi treballàvem. Però ho fem amb estrès. La societat és viva, a vegades tot i la manca de suport suficient del sector públic, que a Catalunya funciona amb una sabata i una espadenya. Té unes precarietats financeres que li resten força per contribuir al bon èxit d'alguns dels reptes que afronta. Ho resol fent un sobre esforç per compensar les mancances d'uns poders

polítics que no saben o no poden sempre estar a l'alçada... La radiografia és clara: tenim una societat més desenvolupada que la mitjana de l'Estat, comparable a la de regions europees avançades, que exigeix molt a un sector públic que no té el finançament que hauria de tenir pel nostre nivell de desenvolupament.

A Espanya trigaran més...

Sí, ja que hauran de 'prefabricar' un nou entorn, capital i mentalitat productiva, i això no és fàcil. Hauran de pensar el que volen. En algunes comunitats estan treballant en les energies renovables que pot ser un altre sector de futur i que el Zapatero està movent molt. Alguns, però, diuen que de les renovables pot nàixer una nova bombolla. En tot cas, veig més sòlida la part de les bios (bioalimentari, genòmic, biomèdic, mediambiental de tractament d'aigües i residus sòlids...) i tot allò que configura una economia de serveis de persones al servei persones. Procedeix del capital humà, i del capital social i no exclusivament del capital risc i 'el pelotazo'. Es l'economia de gent que pensa, que crea equip, i que fa una activitat que té un mercat que pot identificar diferenciadament aquest producte.

Són productes tangibles...

S'anomenen serveis de persona a persona on la confiança compta, la lleialtat és important, la reputació decisiva. Son serveis pels que el preu compta menys i el nivell de desenvolupament, més.

El futur promet a Catalunya.

La meva incògnita és que ho continuem fets des de la situació estressada en la que estem instalats. La societat és prou dinàmica tot i la manca de l'aixopluc del sector

públic. A Catalunya el sector públic va amb una espartenyia i una sabata. El sector públic català té unes precarietats financeres – que no té el central- que li fan ser poc potent per coadyuvar aquests processos. Estem en una societat estressada i per en sortir-nos-en, ens hem de mobilitzar tots i el sector públic a vegades va acompanyant i a vegades va darrera. No és decisiu. No vull que sigui el protagonista, perquè sinó com a societat acabaríem sent-ne depenents. Però el sector públic hauria d'estar a l'alçada de les circumstàncies, hauria d'estar al costat de l'empenta social.

Té greus problemes financers...

La radiografia és senzilla: tenim una societat més desenvolupada que la mitja de l'Estat, comparable a la de regions europees més avançades, que està exigint molt al sector públic, però per la banda del finançament, no tenim un finançament relacionat amb el nostre nivell de desenvolupament.

Com podem deixar d'estar estressats?

Una mica d'adrenalina sempre és bo perquè no t'acomodis amb el sector públic com passa a algunes comunitats espanyoles, però si et passes en l'estrés et pot agafar un infart.

Què haurem de fer?

La societat civil, que es la primera beneficiària del canvi de model, de tenir una economia més potent, etc. s'ha d'adonar que necessita un sector públic a l'alçada de les circumstàncies actuals.

Què necessitarà el sector públic per estar a l'alçada?

Tenir prou autonomia perquè els diners que es paguen a Catalunya, en part o tot, siguin de les institucions que el representen.

Resumim-ho: si el sector públic català no ha estat a l'alçada és per l'escanayament financer?

Sí, i la societat cobreix les deficiències del sector públic fent un sobreesforç. I això és la radiografia d'una societat estressada, que sobreacciona davant d'un sector públic que l'anima molt però que no té capacitat d'acompanyar-la.

El nou model de finançament millorarà la situació?

Pel que fa a la liquidesa que pugui aportar el nou sistema, caldrà veure com es despleguen els acords del nou articulat de la Lofca. En tot cas, estem lluny del concert econòmic i fins i tot d'un pacte fiscal clar i transparent com és substantiu als països efectivament federals. Quan un acord de finançament 'a l'espanyola' no el pots explicar a un col·lega universitari estranger amb poques paraules, no el pots llegir des d'un articulat senzill, quan et perds amb fondos, subfondos, excepcions, regles de modulació etc. vol dir que estem més propers al centralisme discrecional estatal que davant d'un acord de to federal.

Llavors?

De moment el que tenim és una població que representa el 17% del total de l'Estat, una renda entre el 19% i el 20%, i una capacitat fiscal que equival al 21%-22% de la de l'Estat. Si Catalunya fos independent, disposaria d'aquest 22%; i amb el

concert i aportacions d'acord amb el PIB, tindríem el 20% de la recaptació. Ara de l'Estat en el seu conjunt rebem al voltant del 15%. El diferencial és molt gran. I tindríem recursos no només per gastar més, sinó també per a baixar impostos... En aquest sentit, cal un pacte fiscal que delimiti millor quins recursos són de l'administració central i quins són de la Generalitat i clarificar de qui són els diners que paguen els catalans.

De qui són?

En el federalisme fiscal, una part serien de l'Estat i l'altra de les institucions catalanes que ens representen.

Ara de qui són?

No tenim un veritable federalisme fiscal. L'Estat entén que els diners procedents dels ciutadans espanyols que viuen a Catalunya són seus. I a partir d'aquesta premissa els transfereix amb certa discrecionalitat i a través de fons diversos bastant opacs.

Això compromet el nostre futur?

Això és un handicap que la societat catalana compensa sobrereaccionant amb una injecció d'adrenalina en el dia a dia. És bo que una societat no depengui de l'ajut públic, però tot té uns límits.

Ens en podem sortir amb aquests condicionants?

Tinc els meus dubtes Per una banda Catalunya és una mena de 'clúster' nacional: el sentit de pertinença i la major homogeneïtat interna de la seva societat permeten avui acords que son impossibles a nivell d'estat espanyol (o de la UE) donada les seves majors diferències (de renda i benestar). Per altra banda, el sector públic a Catalunya que hauria de ser palanca de creixement i benestar funciona amb una sabata i una espadenya La Catalunya 'estressada', del sobre esforç públic-privat, no te futur. Els pactes nacionals haurien de ser però un dels nostres avantatges per be de la cohesió social

¿El futur econòmic del país passa per redefinir les relacions fiscals?

És una condició necessària, no suficient, que el finançament es vinculi d'alguna manera al PIB, a la nostra capacitat fiscal, i no pas al pes de la població dins de l'Estat.

El sobiranisme fiscal és la solució?

El federalisme fiscal no implica la sobirania absoluta, tot i que és un pacte que ens permetria tenir una societat menys estressada i menys polititzada en les relacions amb l'administració central. No hauríem d'estar sempre pendents de quina Lofca o Loapa et poden fer quan et distreus.